

THỰC CHẤT CỦA SAO BẮC ĐẪU

Bắc đẩu là ngôi sao sáng nhất trong chòm Tiểu hùng tinh. Với người quan sát ở Bắc bán cầu, nó chiếm một vị trí đặc biệt. Chỉ lệch nửa độ so với trục Trái đất, nên khi Trái đất quay theo chu kỳ ngày đêm, Bắc đẩu hầu như đứng yên ngay trên cực B

(Ảnh: BBC)

Vì Trái đất hình cầu nên vị trí của Bắc đẩu đối với đường chân trời phụ thuộc vị trí người quan sát. Cụ thể, góc giữa chân trời phía bắc và Bắc đẩu chính bằng vĩ độ của người quan sát. Chẳng hạn, nhìn từ xích đạo (vĩ độ 0), Bắc đẩu nằm ở chân trời bắc. Khi di chuyển tới Houston, bang Texas (vĩ độ 30), Bắc đẩu nằm cao 30 độ so với chân trời. Còn khi di chuyển tới đúng cực Bắc, Bắc đẩu nằm cao 90 độ so với chân trời, tức nằm ngay trên đầu người quan sát.

Trong quá khứ, giới thủy thủ phương bắc đo góc giữa chân trời và Bắc đẩu để xác định vĩ độ của mình. Tuy nhiên, chỉ riêng vĩ độ là không đủ để xác định một vị trí trên bề mặt Trái đất. Vì thế tuy nhiều nền văn hóa thực hiện thành công các chuyến thám hiểm trên biển chỉ nhờ quan sát sao, thời tiết và các dòng hải lưu, "bài toán kinh độ" từng là nỗi kinh hoàng của các thủy thủ trong nhiều thiên niên kỷ.

Hiện ở Nam bán cầu không có ngôi sao tương ứng với Bắc đẩu. Hơn nữa, Bắc đẩu không phải là chỉ dẫn thật chính xác của cực Bắc, vì ngoài chu trình quay 24 giờ, trục Trái đất cũng chuyển động theo hình nón. Do đó hình chiếu trục trái đất trên bầu trời sẽ là một vòng tròn chu kỳ 26.000 năm. Vì thế Bắc đẩu cũng thay đổi theo thời gian. 5.000 năm trước, trục Trái đất hướng tới chòm Draco và Bắc đẩu là sao Thuban. Tương tự, 12.000 năm sau, sao Vega trong chòm Lyra sẽ là sao Bắc đẩu.

THỨ THÁI